

Renset Oslo-vann kjønnsforvirrer ørret

Ørret som svømte i vann
iblandet 2,5 prosent rensset
vann fra Bekkelaget rense-
anlegg i Oslo, fikk kjønns-
forstyrrelser etter tre uker.

De små konsentrasjonene forsøksfisker er utsatt for gjør at det er godt mulig at også frittlevende fisk i Indre Oslofjord kan være påvirket, mener prosjektleder Frank Reier Knudsen ved biologisk institutt på Universitetet i Oslo. Det er miljøgifter som «etterlikner» det kvinnelige kjønnshormonet østrogen som mistenkes for å skade ørreten.

• side 3

Indre Oslofjord med havna og øyene. Vann fra Bekkelaget renseanlegg kan gi fisk som lever i dette området kjønnsforstyrrelser, mener forsker. (Foto: Kim Hart/Miljømagasinet.)

INNHOOLD

Klimadebatt uten perspektiv • 4

Åpner for klimatil-
tak i u-land • 5

Vekstsalter bryter
ned freongasser • 7

Opseth skylder på
kommunene • 8

Trykkerier tar
miljøsats • 11

Sterk kritikk av
Balder • 13

Urent drivstoff i hvert fjerde skip

Drivstoffet i skip
inneholder i ett av
fire tilfeller mer
svovel og urenhe-
ter enn norske
krav tillater.

Det viser en undersøkelse fra
Det Norske Veritas. Det dår-

lige drivstoffet gir mer foru-
rensning, økte rustproblemer
og økt maskinslitasje. Der-
med øker også farene for
havari. Friends of the Earth
krever nå internasjonale til-
tak mot situasjonen, som
blant annet fører til økt sur
nedbør.

• side 6

Piggtrådfrie kommuner

Lillehammer kommu-
ne arbeider med et
forslag om å forby all
bruk av piggtråd.

Også i Trysil tas det til orde
for gjerder som er mer skån-
somme mot folk og fe. Inn-
gjerdingen er også til hindre
for friluftslivet.

• side 15

Natur&miljø Bulletin

Norges Naturvernforbund
Ansv. redaktør: Arild Svalbjørg

Redaksjon: Ole P. Pedersen, Jens P. Toldnæs, Audun Garberg.

Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo

Bankgiro: 0800 01 44203

Postgiro: 0803 50 94602

E-post: red.naturvern@sn.no

Telefon: 22 71 55 20

Telefax: 22 71 56 40

Direkte: 22 04 4 + 640 (Svalbjørg),
641 (Toldnæs), 642 (Pedersen), 644
(Garberg).

Neste utgave: 22.3.1996.

Annonser tlf: 22 71 92 20
Annonser fax: 22 71 92 38
Abonnement:
kr. 180,-/år (privatpersoner)
kr. 500,-/år (bedrifter).

Produksjon: Gan Grafisk. Trykket
på Cyclus, 100% resirkulert papir.

Blader merket
er opplagskontrollert og godkjent av

norsk fagpresse

Grønn skatt gir vekst

Grønn skattekommisjon skal legge fram forslagene sine mot slutten av denne stortingssesjonen. Departementer, direktorater og konsulenter er i full gang med å tallfeste virkningene av å vri skattesystemet slik at miljøskadelig virksomhet beskattes mer, mens andre får skattelette. Dagens Næringsliv har fått fatt i beregningene Finansdepartementet har gjort om virkningene for norsk økonomi som helhet.

Departementet har beregnet hva som vil skje dersom CO₂-avgiften økes med 220 kroner, samtidig som arbeidsgiveravgiften reduseres med to og et halvt prosentpoeng. Ifølge departementets eksperter blir det flere arbeidsplasser, økt produksjon og lavere prisstigning av tiltaket. Avgiftsendringene er tilpasset slik at balansen i de offentlige budsjettene ikke endres.

«Finansdepartementets interne beregninger (...) slår i hjel myter om hvor skadelige grønne skatter vil være for økonomien», skriver Dagens Næringsliv. Og Finansdepartementets tall er utvilsomt svært gledelig lesning for miljøbevegelsen. Men selv om mytene er slått i hjel, er garantert ikke motstanden mot de grønne skattene slått i hjel. For selv om økonomene slår fast at en skatteomlegging er bra for Norge, er det fortsatt folk som vil rope «Leve Toten».

Odda Smelteverk finner neppe særlig trøst i at det går bra med landet dersom det er riktig at bedriften må legge ned som følge av CO₂-avgiften. Resten av den kraftkrevende industrien blir vel heller ikke sittende med hendene i fanget og se på at profitten blir redusert.

Tvert imot er det all grunn til å vente seg et råkjør fra forurensende industri og lokalpolitikere for å presse Stortinget fra å vedta en skatteomlegging som er best for Norge og best for vårt framtidige miljø. Erfaringene fra tidligere mer enn antyder at en allianse mellom utslipps-industri og distriktsrepresentanter kan være mer enn nok til å stoppe den mest fornuftige politikken.

Denne saken kan dermed bli en prøvestein på hvor dypt miljøengasjementet stikker hos de politiske partiene. Her har i alle fall de tre største partiene på tinget mulighet til å vise at de kan sette helhet og miljø foran mulige tap av valgeregner i enkeltkommuner med store CO₂-utslipp.

Gjestekommentar

Klimameldingen og symbolpolitikk

Asbjørn Aaheim
Cicero

Klimameldingen og Stortingets behandling av den var på mange måter like forutsigbar som den var nedslående. Målet om å stabilisere utslippene av CO₂ er nå gitt opp. Det foreslås ingen nye, konkrete tiltak som kan begrense norske utslipp av klimagasser. Thorbjørn Berntsen var imidlertid i storform da klimameldingen ble behandlet. Meldingen ble vedtatt uten endringer, og opphevingen av stabiliseringsmålet ble knapt nok viet oppmerksomhet i nyhetene.

Hva kommer det av at et i utgangspunktet så radikalt tiltak som å stabilisere CO₂-utslippene kan gis opp, nesten uten at det nevnes? Regjeringens egen begrunnelse er at vi skal øke eksporten av gass som vil erstatte kull i Europa, og dermed redusere utslippene der.

Dette er det snart bare den norske regjeringen og industrien som tror på. Dersom utslippene i Europa skal reduseres slik, må landene som bruker kull selv etterspørre gass fra Norge for å redusere egne utslipp. Men det er jo ikke det regjeringen legger opp til. De vil pumpe mer gass inn i disse landene ved å gjøre norsk gass billig. Energiprisen vil synke, og det totale energiforbruket øke.

Hva som skjer med de samlede utslippene er høyst usikkert. De fleste regner med at de faktisk vil øke. Det er derfor tvil om gass-argumentet kan brukes som grunn for å gå fra stabiliseringsmålet, og kan derfor ikke forklare hvorfor det gis opp uten politiske følger.

Berntsen gjorde et poeng av at Norge bare slipper ut to promille av verdens totale utslipp av CO₂, og at Norge ikke kan pålegge seg selv store kostnader for å redusere dette. Ikke en

gang om vi reduserte utslippene til null, ville det ha noen merkbar effekt på den globale oppvarmingen. Isoleret sett er dette selvsagt et hårreisende argument, for dette kan jo alle si, det være seg folk i Montana, USA eller innbyggerne i Chongqing i Kina. Derfor tjente heller ikke denne argumentasjonen til regjeringens ære.

Likevel er det nok her hundene ligger begravet. Alle vet at vi ikke kan påvise klimaendringer ved å gjøre noe alene. Stabiliseringsmålet kan kanskje tjene til å vise andre at vi er villige til å gjøre noe for klimaet, men nesten alle land har nå tilsvarende mål, uten at det ser ut til å ha den minste betydning for utslippene. Det er det alle vet, og derfor kan regjeringen gå fra målet uten at noen gidder å bry seg om det.

Det er helt avgjørende at behandling av globale problemer ikke blir symbolpolitikk, som den langt på vei har vært til nå. I verste fall fører en slik politikk til at vi pålegger oss selv kostnader som ingen hensikt har. Det vil gjøre det umulig å vinne forståelse for at problemet faktisk kan løses, ved at medisinen blir så mye surere enn den trenger å være. Med denne bakgrunnen var kanskje oppgivelsen av CO₂-målet en god ting.

Spørsmålet er hva som kan gjøres. Globale problemer kan bare løses gjennom internasjonale forhandlinger, og her gjør faktisk norske myndigheter en brukbar jobb. Like viktig er det imidlertid å vinne forståelse for at et land som ser nytten av å bedre lokale miljøforhold, også vil bidra til å redusere de globale problemene. Erkjennelsen av at globale og lokale miljøproblemer henger sammen er helt avgjørende for om vi skal ha noe håp om å løse de globale.

Norsk renset vann gir østrogeneffekt

Renset vann fra et norsk renseanlegg gir kjønnsforstyrrelser hos fisk i løpet av tre uker, viser ny undersøkelse.

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

Avløpsvann fra renseanlegg i Norge inneholder østrogene stoffer. Dette er konklusjonen av en undersøkelse foretatt av dr. Frank Reier Knudsen og medarbeidere ved Biologisk institutt ved Universitetet i Oslo. Hannfisk av regnbueørret, som får tilført små mengder vann fra et norsk renseanlegg, begynner å produsere vitellogenin. Det er et protein som normalt bare produseres av kjønnsmoden hunnfisk påvirket av naturlig østrogen.

Bakgrunnen for undersøkelsen er resultater fra England som viser at i enkelte elver med kloakkutslipp er det funnet tvekjønnet fisk, og hannfisk med alvorlige reproduksjonsproblemer.

I testiklene til disse fiskene er det funnet eggceller blandet sammen med sædcellene i testiklene.

– Vi har ønsket å undersøke om disse miljøgiftene finnes i norsk miljø. Det gjør de, sier Knudsen.

Det foruroligende ved Knudsens resultater er den lave konsentrasjonen renset vann og den korte eksponeringstiden. Etter tre uker i vann med innblanding av to og en halv prosent rensedann fra Bekkelaget kloakkrenseanlegg i Oslo, fikk Knudsen respons.

– Når vi får respons allerede ved en så lav konsentrasjon, er det godt mulig at frittlevende fisk i indre Oslofjord kan være påvirket, sier han.

Når Bekkelaget kloakkrenseanlegg går for fullt, slipper det ut 4000 liter renset vann i sekundet.

Renseanlegg gir østrogenstoffer

Alkylfenoler er av de stoffgruppene som har dokumentert østrogeneffekt, og som mistenkes å forekomme i norske kloakkutslipp. Et kloakkrenseanlegg har ikke muligheter til å fjerne disse stoffene, i tillegg «oppstår» stoffene i kloakkrenseanlegg etter at forbindelser blir brutt ned til alkylfenoler og andre stoffer. Disse stoffene brukes blant annet i vaksemidler i industri og til bilvask. Dette havner i kloakken.

Oljeindustri gir samme effekt

I samme undersøkelse er regnbueørret tilført vann fra renseanlegget ved Essos oljerafineri på Slagentangen.

Utslipp fra renseanlegg ved oljerafineri er ikke undersøkt for østrogenstoffer tidligere, men det er kjent at alkylfenoler brukes i en rekke prosesser også i oljeindustrien. Resultatene fra dette anlegget viste at produksjonen av vitellogenin først kom i gang etter innblanding av tyve prosent renset vann.

Knudsen ønsker nå å jobbe videre med problemene rundt renseanlegg for kloakk og oljeindustri. Neste steg vil være å få med mer stedeegne arter i undersøkelsene, muligens laks.

– Grunnen til at regnbueør-

ret ble brukt til å begynne med var at metodene for undersøkelse av denne arten allerede var etablert i London. Vi har hatt et nært samarbeid med disse forskerne i lengre tid, og fikk noe relevant å sammenligne med, sier han.

Skeptiker

Knudsen er skeptisk til mye av den forskningen som er gjort rundt østrogene stoffer. Spesielt den delen som gjelder redusert sædkvalitet hos menn.

– Hadde noen trukket slike konklusjoner på en hovedfagseksamen i biologi, hadde de strøket, sier han.

Ikke desto mindre har Knudsen selv bevist at det finnes østrogene stoffer i norsk miljø.

Mye ugjort i Norge

– Undersøkelsen viser at vi har disse problemene i Norge også, sier fagkonsulent i Naturvernforbundet, Sigrun Ringvold.

Ringvold mener det er verdt å merke seg at resultatene er oppnådd allerede på det første stedet som er sjekket.

– Det betyr at vi ikke bør slå oss til ro med at det er renere her enn i utlandet, sier hun.

Før jul i fjor ble det arrangert et seminar om hormonvirkninger av miljøgifter i Norge, i regi av Folkehelsa. Seminaret tok i hovedsak opp virkninger på mennesker, og problematikken ble delvis avdramatisert. Ringvold mener dette er like farlig som å overdramatisere.

– Folkehelsa må gjerne konkludere med hensyn til mennesker, men hos dyr er dette likevel et problem. Det finnes eksempler både fra Norge og utlandet. I tillegg vet vi at dyrene i Arktis er nærmest «fulle» av miljøgifter, sier hun.

Ringvold mener det er viktig å finne nye metoder for å vurdere om kjemikalier har østrogene effekter, både på mennesker og dyr. Deretter må eksisterende og nye kjemikalier undersøkes.

– Til syvende og sist må vi få vite hvilke produkter som inneholder disse kjemikaliene, sier Ringvold.

DENTOR AS

LÅGAVEEN 10
POSTBOKS 228, 3251 LARVIK
Telefon (034) 85 115 - 85 207
Telefax (034) 85 870
Bankgiro: 8278.05.14719

FØRDE KOMMUNE
SEKSJON SKOG

Stor-Elvdal Kommune
Teknisk etat

KIRKENES TRELAST A/S
Pb. 107
9901 Kirkenes

Norsk Filmtrykk
Filmtorget 8, N-4016 Stavanger, Norway
Tlf: +47 5158 8140

Klimadebatt uten perspektiver

Hvor mye skal Norge redusere utslippene av klimagasser i framtiden? Ingen av politikerne på Stortinget ville gi noe svar i debatten om norsk klimapolitikk.

BAKGRUNN
Ole P. Pedersen

Denne uken er byråkrater fra hele verden samlet til samtaler i Geneve. Tema: en ny klimavtale, som skal være ferdig forhandlet om 16 måneder. Antakelig blir resultatet en avtale hvor i-landene forplikter seg til å redusere sine egne utslipp med mellom 10 og 25 prosent i løpet av de neste 15–25 årene.

Ett signal

De norske forhandlerne i Geneve har ett politisk signal å rette seg etter: regjeringens egen klimapolitikk – som for tiden består av lite annet enn å selge mest mulig gass til andre nasjoner, og argumentere for at økte norske CO₂-utslipp reduserer utslippene globalt.

Et samlet Storting overså nesten fullstendig det sentrale spørsmålet i klimadebatten:

hvor mye skal vi redusere utslippene våre med de neste årene, og hvordan gjør vi det?

Nei til reduksjon

Politikerne snakket riktignok om tiltak de selv hadde foreslått for å begrense de norske CO₂-utslippene. RVs Erling Folkvord foreslo til og med at Norge skulle redusere utslippene med 20 prosent innen 2005 – uten å få flertall, naturligvis. Det gjorde heller ikke mellomparterne og SV, som foreslo å stabilisere utslippene fra 1989 til 2000 – det som tidligere var regjeringens mål.

SVs Paul Chaffey prøvde også å påpeke at verdens klimaforskere sammen har tegnet et meget skremmende bilde av en framtidig verden hvor CO₂-utslippene får flyte fritt, og at Norge kanskje burde gjøre noe i sakens anledning.

Nei til tiltak

Både Hilde Frøiland Johnson (KRF) og Ragnhild Queseth Haarstad (SP) kritiserte regjeringens tamme klimamelding, og fremhevet sine egne partiers versjoner.

Ranveig Frøiland (AP), som er nestleder i energi- og miljøkomiteen, var derimot meget oppbrakt over at opposisjonen faktisk fremmet forslag

om å redusere utslipp. Inkludert i forslagene var nemlig ikke noen detaljert oversikt over hvordan tiltakene ville virke, og dermed avviste Frøiland tiltakene:

«[Vi må] få oss førelagt kva tiltaka vil ha å seia for klimaet, for det er klimaet vi diskuterer», slo Frøiland fast. Så ble vi i hvert fall klar over det.

Eneste sjanse

Debatten i februar er antakelig den eneste i vår nasjonalfor-samling om norsk klimapolitikk innen den nye klimavtalen er ferdig forhandlet. At både regjering og opposisjon så behendig unngår å snakke om hvordan vi blir mindre avhengige av fossile brensler, er påtakelig.

Både FNs klimapanel og en rekke internasjonale studier har vist at det å redusere utslippene av CO₂ slett ikke er så vanskelig som oljeindustri og næringspolitikere vil ha det til.

Men verken klimaforskere eller andre vitenskapsmenn har makt til å sette politikk i verk for å redusere disse utslippene. Til det trengs to ting: handlekraftige politikere og økonomiske godbiter til dem som handler miljøvennlig.

Det er all grunn til å være optimist når det gjelder arbei-

det til Grønn skattekommisjon, som nettopp skal vurdere fordelingen av skatter og avgifter i forhold til miljøet. Om kommisjonens anbefalinger blir fulgt opp av myndighetene, er nok derimot tvilsomt. For de handlekraftige politikerne var ikke å se i stortingssalen under klimadebatten.

Nye allianser

Ingen i miljøbevegelsen kunne være overrasket over klimadebatten. Klimakameratene – Naturvernforbundet, Natur og Ungdom, Greenpeace og Verdens Naturfond – må nå rette blikket framover mot Geneve og Japan 1997, hvor den kommende klimavtalen skal forhandles ferdig.

Miljøbevegelsen må søke nye alliansepartnere i forsikringsindustrien, men også blant utenlandske politikere som faktisk ønsker å trekke Norge med på en første reduksjon av CO₂-utslippene de neste 15–20 årene. De finnes, så nært som i Danmark, Tyskland, Nederland og i flere andre europeiske land.

I mellomtiden går våre tanker til forhandlingsdelegasjonen i Geneve, som nå er prisgitt ordre fra Jens Stoltenberg og Sigbjørn Johnsen.

Skogplanting krever store områder

Stortingets energi- og miljøkomite går inn for å plante skog som et tiltak mot klimaendringer. Men enorme områder må tas i bruk dersom tiltaket skal være effektivt.

N&M Bulletin
Audun Garberg

500 kvadratkilometer må dekkes med skog for å ta opp ett års norske utslipp av klimagassen CO₂. Men tiltaket er ikke full-

ført før det har gått 90 år.

Med andre ord: Dersom vi skal binde de norske CO₂-utslippene i årene 1996 til 1999, må et område på størrelse med Vestfold fylke dekkes med skog. Og opptaket av CO₂ i skogen er først ferdig nærmere år 2090.

Effektivt tiltak?

Regnestykket over er ikke nøyaktig, men gir et bilde av hvor mye skog som må plantes for at det skal være et effektivt tiltak mot klimaendringer. Størrel-

sen på området vil variere med skogtilstanden, tettheten og jordas fruktbarhet.

- Fornyelse og fortetting

Stortingets energi- og miljøkomite går inn for å bruke skogplanting som tiltak mot klimaendringer i sin instilling til klimahandlingsplan.

– Er skogplanting et godt klimatiltak?

– Ikke alene, men vi må ikke undervurdere mulighetene av rask fornyelse og fortetting av

skogen. Dette må gjøres i kombinasjon med andre tiltak, sier Ragnhild Q. Haarstad, leder i Stortingets energi- og miljøkomite. Hun mener at hver enkelt kommune bør kartlegge mulighetene for å fortette eksisterende skog.

Nyteknologi

Statoil skal bruke ny teknologi på sitt nye oljefelt Norne, melder byrået Newswire. Selskapet skal slippe ut mindre NO_x enn gamle turbiner.

Greenpeace åpne for klimatiltak i u-land

Greenpeace tar nå til orde for at Norge kan finansiere klimatiltak i u-land. Betingelsen er at i-landene først reduserer sine egne klimautslipp.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Denne uken er det forhandlinger i Geneve om en ny klimavtale. Et omstridt punkt i den kommende avtalen er ideen om at i-land skal betale for billige klimatiltak i u-land, for så å få

reduksjonen godskrevet på eget klimaregnskap.

Miljøbevegelsen har vært harde motstandere av i det hele tatt å diskutere dette spørsmålet før de rike landene faktisk har redusert egne utslipp. Men Kalle Hesstvedt i Greenpeace sier nå at klimaproblemet ikke kan løses uten felles gjennomføring av tiltak.

Må redusere selv først

– Felles gjennomføring har selvsagt betydning. Men vi kan ikke bruke det før Norge og de rike landene har demonstrert

at det er mulig å ha vekst i økonomi og velstand, uten å øke bruken av olje, kull og gass. Vi må gå foran og redusere våre utslipp. Når vi gjør det, da kan vi snakke om felles gjennomføring.

– Vi må huske på at vi har en lang vei å gå for å løse klimaproblemet. På en maraton har vi ikke passert den første kilometeren ennå. Da er det dumt å snakke om den banen du skal unne deg etter tre mil, er Hesstvedts bilde på situasjonen.

– Hvis du var en av Norges forhandlere i Geneve denne uken, ville du visst hva du skulle

le sagt?

– Nei, ikke hvis klimadebatten i Stortinget er noe å gå etter. Hvis jeg var i Geneve, ville jeg holdt en usedvanlig lav profil etter den, sier Hesstvedt.

Møtene i Geneve er foreløpig ikke konkrete forhandlinger. Forhandlingen starter ikke før i juli, eventuelt i oktober. I juli skal alle partene i klimakonvensjonen samles i Geneve, og derfor vil det være en fordel om konkrete forhandlinger om å redusere utslippene av klimagasser starter da. Partene har ganske kort tid på seg fram til et avtaleutkast skal være ferdig – nemlig sommeren 1997.

Sagt i Stortingets klimadebatt

Klimadebatten tok opp parkeringsplasser, bilnøkler, inkvisisjonen og ikke minst N&M Bulletin...

«Vi kan ikke knytte klimaproblemet til energibruken, som våre nærmaste handelspartnere i Europa kan, fordi klimaproblemet i disse landa er knytt til fossilt brensel, i første rekke kol.» Astrid Marie Nistad, AP.

«Man er vel ikke dummere i de andre landene enn at de ser at det landet som først skaffet seg en CO₂-målsetting, også er det første landet i verden som avskaffer den målsettingen.» Paul Chaffey (saksordfører), SV.

«Å hevde at man vil bedre det globale regnskapet ved at Norge slutter å produsere gass og olje, er en kortslutning.» Eva Finstad, Høyre.

«Det er ingen tvil om at vår gass går til reduksjon av kullforbruket i Europa.» Ranveig Frøiland, AP.

«Dagens debatt er et av de få øyeblikkene i livet jeg følger meg som en ekte marxist, for en av Marxs sentrale teser var at ideologi svært ofte er et dekke over

egeninteresse.» Erik Solheim, SV.

«Det vil (...) være fornuftig å øke statsstøtten til ressurs- og miljøtiltak i skogbruket for å stimulere til økt skogplanting og ungskogpleie.» Ragnhild Queseth Haarstad, SP.

«Jeg er redd for at Senterpartiets ensidige tiltak vil få uheldige konsekvenser hjemme, mens miljøeffekten blir som en fjert i verdensrommet – altså en liten forverring.» Gunnar Breimo, AP.

«[Jeg har] sett for meg følgende scenario: vi skriver år 2040. Mange av prognosene i FNs klimapanel har slått til. Interessen er derfor stor for hva Stortinget og en rekke partier gjorde den gangen klimameldingen ble behandlet – i 1996. Jeg kom raskt til den konklusjonen at jeg ikke ville risikere dette spørsmålet: hvorfor gjorde du og ditt parti ikke noe?» Hilde Frøiland Johnson, KRF.

«Norge må sette inn sine krefter for å bidra til å løse problemene der de er, og ikke kripe ned i en håpløs diskusjon om det vi skal gjøre innenfor vår egen lille sandkasse.» Thorbjørn Berntsen, miljøvernministre.

«Hvis vi i Norge hadde stoppet absolutt all samfunnsaktivitet som baserte seg på fossile brensler, hvis vi kjøpte alle biler i garasjen, kastet nøkkelen, skrudde igjen alle kraner ute i Nordsjøen (...) da hadde vi redusert de globale utslippene med to promille!» Thorbjørn Berntsen, miljøvernminister.

«Når Worldwatch kan si at [naturgass] er perfekt, kan i hvert fall vi si at det er en fordel for miljøet i Europa at vi produserer og eksporterer norsk naturgass.» Jens Stoltenberg, nærings- og energiminister.

«Det kan være lønnsomt å holde munn og ikke utfordre tidens kvasireligiøse stemninger. Inkvisisjonen er ikke borte. Den har bare skiftet kontor.» Oscar D. Hillgaard, Fri-demokratene.

Sitert

Debattens kanskje mest opplyttende side var antallet sitater fra N&M Bulletin. Erik Solheim (SV), Jens Stoltenberg (nærings- og energiminister), Ragnhild Queseth Haarstad (SP), Odd Roger Enoksen (SP) og Gunn Karin Gjøl (AP) brukte alle denne kunnskapens kilde...

Sagt og skrevet

Vil ha gass i rør

Finlands miljøvernminister Pekka Haavisto er imot at Norge skal bygge gasskraftverk for å selge energien til Finland. – Det er langt mer effektivt å bygge en rørledning gjennom Sverige og Finland for å transportere gassen, sier Haavisto til *Nationen*. Han tviler på at gasskraftverk i Norge vil redusere Finlands bruk av kullkraft.

Gasskraft kompromiss?

Bygging av et gasskraftverk på Kårstø og skrinlegging av planene om verk nummer to på Kollsnes kan bli kompromisset mellom nærings- og energiminister Jens Stoltenberg og miljøvernminister Thorbjørn Berntsen.

Berntsen sier til *Vårt Land* at han er mye mer positiv til verket som er planlagt på Kårstø, enn det på Kollsnes.

Hvert fjerde skip med miljøfeil

En fjerdedel av drivstoffet til skip holder ikke kvalitetskravene viser en omfattende undersøkelse fra Det Norske Veritas. Dårlig drivstoff skader maskineriet og kan føre til havari. Friends of the Earth krever internasjonale regler.

N&M Bulltin
Audun Garberg

Veritas har tatt mer enn 3200 prøver av drivstoff. Resultatet er nedslående. 25,2 prosent av prøvene holder ikke kvalitetskravene, skriver bladet Navigare.

Sur nedbør

Dårlig drivstoff fører til rustproblemer og økt slitasje på

maskineriet, noe som kan gi maskinhavari. Dårlig bunkersolje inneholder store mengder svovel. Tungolje krever i tillegg teknologi som fører til høye utslipp av nitrogenoksider (NO_x).

Drivstoff kan utgjøre opptil halvparten av et skips driftskostnader, og mange prioriterer lavere kostnader framfor kvalitet. Bare en femtedel av drivstoffet som selges i verden blir kvalitetstestet.

– Utslipp fra skip utgjør en stadig større andel av den sure nedbøren over Norge, sier rådgiver Sveinung Oftedal i Naturvernforbundet.

Krever internasjonale regler

Gjennom det internasjonale miljønettverket Friends of the Earth jobber Oftedal for internasjonale regler på dette området.

– Vi må få en felles internasjonal standard på bunkersolje, og alle må pålegges å teste oljen. Verden har veldig mye å tjene på at båtene bruker drivstoff av bedre kvalitet, sier Oftedal.

Norge har egne regler

Norge har regler som regulerer innholdet av svovel i bunkersolje, men foreløpig finnes ingen internasjonale krav. Den internasjonale maritime organisasjonen (IMO) arbeider nå med nye regler for kvalitet på drivstoff. Reglene skal være klare i løpet av 1997, men reglene for NO_x-utslipp vil bare gjelde skip som bygges etter år 2002. Et forslag fra Norge om

å vurdere tiltak i den eksisterende flåten har ikke blitt vedtatt.

Oljeselskaper kjemper mot

– Norge har vært en av pådriverne for å få til skikkelige krav, men det er en kamp hvor blant annet internasjonale oljeselskaper driver massiv lobbyvirksomhet for å hindre nye regler, sier avdelingsdirektør Konrad Magnus Havik i Sjøfartsdirektoratet.

Likevel kan det bli åpnet for å erklære Nordsjøen og enkelte andre havområder som spesialområde og innføre strengere regler for skip i disse farvannene.

Regionalt enøk-senter i Vest-Agder

Troms fylkeskommunes Enøkfond
9005 Tromsø

AUST-AGDER enøk SENTER

KOMPETANSESENTER FOR ENERGI, ENØK OG MILJØ
Vaskerelven 39 5014 Bergen
Tlf: 55 30 75 00
Fax: 55 30 75 10

Telefon: 74 04 55 55

enøk-senteret as
NORD-TRØNDELAGE

ENØK-sentrene støtter

Naturvernforbundet!

Oslo Energi Enøk

Vekstsalter bryter ned freongasser

Freongass kan nøytraliseres ved å blande den med vekstsalt som finnes i rabarbra-blader.

Natriumoxalat, som finnes i rabarbra, blandes med freon ved en temperatur på omtrent 225 grader. Da forandres freonet til salt og natriumfluorid, vanlige stoffer i blant annet tannkrem.

Tilfeldig oppdagelse

Forskere ved Yale-universitetet i USA har funnet fram til metoden. Oppdagelsen ble gjort ved en ren tilfeldighet av professor Robert Crabtree og hans assistent Juan Burdeniuc. De holdt på med et betydelig mer komplisert forskningsprosjekt da de observerte oxalatets egenskaper.

– Vi ble forbløffet over oppdagelsen, Vi hadde ikke tenkt

på at freonene skulle reagere på en så mild og beskjeden reaksjon. Det var som å se en luftpistol pulverisere en stålskive, sier Crabtree.

– Det er ikke utenkelig at salter av dette slaget kan ha slike egenskaper, sier professor Lars Kihlberg ved Institutt for uorganisk kjemi ved universitetet i Stockholm.

Ufarlig

Natriumoxalat er et ufarlig preparat som det er relativt lett å få tak i. Kostnaden er rundt 50 kroner hektoet.

Den nye metoden for å uskadeliggjøre freon, kan naturligvis ikke påvirke de drivhusgassene som allerede finnes i atmosfæren.

– Men det kan bli meget anvendelig når det gjelder å ødelegge freon i de store lagrene av utrangerte kjøleskap og luftanlegg som lagres over hele verden, sier Mario Molina ved

Massachusetts tekniske institutt. Molina fikk Nobel-prisen i 1995 for sin forskning om hvordan drivhusgassene påvirker ozonlaget.

Freoner brukes blant annet for å overføre varme og kulde i fryser, kjøleskap, kunstis og luftanlegg. De har dokumentert skadelig effekt på ozonlaget, som hindrer skadelige, ultrafiolette stråler å nå jorden.

10 000 ganger mer effektive

Freoner er samtidig svært kraftige drivhusgasser i atmosfæren, der de blokkerer varmen som finnes nærmest jorden. Her er freonene opp mot 10 000 ganger mer effektive enn karbondioksyd (CO₂). CO₂ er likevel den viktigste drivhusgassen, fordi den slippes ut i enorme mengder.

(IPS/N&M Bulletin.)

Sagt og skrevet

Svikefull Gro I

«De blåøyde norske sjeikene er verre enn de brunøyde arabiske sjeikene. Se på veksten i Nordsjøen! Og Gro Harlem Brundtland – hun har lavere miljøbevissthet enn gjennomsnittet. Hun har alltid vært sånn. Hun har sviktet miljøsaken.»
Arne Næss til Bellona Magasin.

Svikefull Gro II

«Norsk miljøpolitikk er mer katastrofal enn noensinne. Det Arbeiderpartiet har gjort er en tragedie. Statsminister Gro Harlem Brundtland har sveket sine egne idealer. Nå sier hun at det ikke er en konflikt mellom vekst og miljø. Og så drar hun til Kina for å åpne en giftfabrikk der. Det er jo helt utrolig!»
Erik Damman til Bellona Magasin.

Unngå farlige forbindelser!

Chess er et dataprogram som gjør det enklere å tilfredstille myndighetenes krav til merking, oppbevaring og bruk av kjemiske stoffer og produkter.

Du har til enhver tid full kontroll over hvilke kjemikalier som benyttes og lagres, og du får lett tilgjengelig informasjon om tiltak for å forebygge ulykker og personskader. Dette kan spare miljøet og i sin tur din bedrift for store utgifter i fremtiden. Du sparer både tid og penger

ved at administrasjonen internt og rutineene for kjemikalieinnkjøp blir enklere. Du unngår at

det kjøpes inn kjemikalier som allerede finnes i virksomheten.

Chess er også et verktøy for å lage HMS-datablad, etiketter og transporthelskort osv.

Over 400 virksomheter i Norge og Sverige har valgt Chess før deg. På kundelisten står kjente navn som Norsk Hydro, Elkem, og SFT for å nevne noen.

Unngå farlige forbindelser! Ring 33 32 94 30 og be om ytterligere opplysninger!

CHEMICAL
HEALTH &
ENVIRONMENTAL
SAFETY
SYSTEM

Spør Chess!

Følger ikke råd fra trafikkforskere: Opseth skylder på kommunene

En ny rapport fra Transportøkonomisk institutt (TØI) konkluderer med at trafikken må begrenses. Men samferdselsminister Kjell Opseth vil ikke følge opp med tiltak som regulerer trafikken – det er kommunenes ansvar.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Rapporten slår fast det andre forskere tidligere har hevdet: det nytter ikke bare å bygge ut kollektivtilbudet for at folk skal skifte fra bil til buss. Trafikkrestriksjoner som veiavgifter og færre parkeringsplasser må gjennomføres samtidig.

«Fakta om kollektivtransport» går gjennom en rekke sider ved offentlig kommunikasjon i Norge, spesielt fokusert på byområdene. Det sentrale punktet i rapporten er for-

holdet mellom kollektivtrafikk og bruk av personbiler.

På pressekonferansen ble samferdselsminister Kjell Opseth spurt om hva han vil foreta seg for å følge opp konklusjonen i rapporten, om å begrense bilbruken. Opseth avviste problemet med at dette er kommunenes ansvar, og at staten ikke kan overprøve det kommunale selvstyret.

- Vanskelig

– Samferdselsdepartementet sitter ikke på de viktigste virkemidlene – de er lokalt. Hvis det er vilje hos lokale myndigheter, er vi klare, sier Opseth. Han legger imidlertid til at det har vært vanskelig å få med kommunene på trafikkrestriksjoner så langt. Han vil heller ikke innføre strengere veiprising på riksveiene – foreløpig.

– Jeg vil ikke si så mye om veiprising er et godt virkemiddel, kommenterer Opseth. Grønn skattekommisjon kommer antakelig til å vurdere veiprising i sin rapport, som skal

legges fram i juni.

- Opseth passiv

Sveinung Oftedal, rådgiver i Naturvernforbundet og medlem av Grønn skattekommisjon, reagerer på Opseths holdning overfor kommunene.

– Opseth er for passiv. Trafikksituasjonen og de helseproblemene den medfører er et nasjonalt problem. Virkemidler må gjennomføres lokalt, men de må styres av staten,

TØI mener

Dette er noen av konklusjonene i «Fakta om kollektivtransport»:

- Kollektivtilbudet må bli enklere og mer brukervennlig.
- Byene må ha stamlinjett med hyppige avganger.
- Takstene må variere mer.
- Bedre og billigere kollektivtilbud alene reduserer ikke biltrafikken.

påpeker Oftedal. En slik praksis vil kreve lovendring i Stortinget.

– Vi må huske på at staten gjennom utbygging av veier i stor grad er årsak til lokale problemer.

Oftedal viser til at kommunene i dag bare har begrenset mulighet til å innføre trafikkregulerende tiltak. Veiprising, hvor bilistene kan kreves for penger ut fra hvilke deler av byen de kjører i, er det ikke tillatt å innføre.

Politisk sprang

– Diskusjonen om grensene for luftforurensning i byene viser at kommunene er bekymret for helsesituasjonen. Men å gå derfra til å iverksette egne tiltak, er et vanskelig politisk sprang, påpeker Oftedal, som ikke er i tvil om at Opseth kan få til en endring – hvis han selv ønsker.

Kjell Opseth var ikke tilgjengelig for kommentar i dagene før N&M Bulletin gikk i trykken.

Enorme områder vernes i Sverige

Etter lange forhandlinger er det klart at 12 millioner dekar skog blir vernet i vårt naboland. Det dreier seg om urskog som skal legges ut som nasjonalparker og naturreservater.

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

Områdene strekker seg over fjorten län. Samlet tilsvarer dette omlag arealet til fylkene Akershus, Vestfold og Østfold.

Bakgrunnen for vernet er at Domänverket, som tidligere var

statseid, ble privatisert for noen år siden. Endel av Domänverkets eidommer forble i statlig eie, forvaltet av Fastighetsverket. Hvordan disse naturverdiene skulle beskyttes var lenge uklart. Etter lange forhandlinger er det nå klart at det blir Naturvårdverket som overtar besittelsen av de fleste av disse områdene. Enkelte forblir i Fastighetsverkets varetekt, men disse får status som naturreservater, skriver avisen MiljöAktuellt.

Det beste for miljøinteressene i denne saken er prisen; ikke en grønn øre.

Sparket rådgiver

Per Kågeson er sparket fra jobben som politisk sakkyndig for energisaker i Sveriges energidepartement. Kågeson sier at han fikk sparken fordi han vil legge ned atomkraften.

N&M Bulletin
Audun Garberg

I avisen Dagens Nyheter tar Per Kågeson et kraftig oppgjør med sin tidligere arbeidsgiver. Han skriver at energiminister Jörgen Andersson ga ham sparken fordi Kågeson ønsket å legge ned fire av Sveriges 12 atomreaktorer innen år 2010.

En folkeavstemning i 1980 avgjorde at atomkraften i Sverige skal avvikles innen år 2010. Men lite tyder på at det vil bli gjort. Kågeson ønsket å inngå et kompromiss med opposisjonen om nedlegging av fire, kanskje fem reaktorer.

Selv dette ble for mye for energiministeren: Han ga sin håndplukkede politiske rådgiver sparken, med beskjed om å fratre til sommeren. Samtidig fikk han munnkurv. Slik skulle energiministeren hindre bråk på det sosialdemokratiske partiets landsmøte i mars. Kågeson fant seg imidlertid ikke i å bli ministerens gissel, og sluttet på dagen.

Vesta

Vi kjemper for et grønnere miljø

Sagt og skrevet

Prøvestein for miljøbevegelsen

«Oppgjøret som nå kommer blir en prøvestein for miljøbevegelsen her i landet.» *Nationen om de to foreslåtte gasskraftverkene.*

– Sats mer på forskning

Staten må bruke flere penger på forskning for at vi skal klare overgangen når oljeinntektene tar slutt. Slik konkluderer det regjeringsoppnevnte Forsknings- og innovasjonsutvalget. 1,94 prosent av Norges brutto nasjonalprodukt brukes på forskning. Denne andelen må i følge utvalget økes til tre prosent i løpet av få år, skriver *Aftenposten*. Olje- og gassindustrien står i dag for 13 prosent av Norges inntekter og drøyt en tredjedel av eksporten.

Kina vil ha norsk teknologi

Kina skal øke kullforbruket i årene fremover, sier Wang Baoping i Departementet for vitenskap og teknologi til sosial utvikling. Nå vil kineserne ha vestlig støtte til renere og mer effektiv teknologi.

N&M Bulletin
Audun Garberg

75 prosent av Kinas energiproduksjon skjer i svært forurensende kullkraftverk.

– Kinas energiforbruk kommer til å øke i årene fremover, og vi regner med at andelen med kullkraft kommer til å ligge omtrent på dagens nivå, sier Wang Baoping, vise-direktør i Kinas departement for vitenskap og teknologi til sosial utvikling. Baoping er ansvarlig for Kinas oppfølging av Agenda 21, som ble vedtatt på

miljøkonferansen i Rio i 1992. Han var nylig i Norge på besøk hos samarbeidspartneren Fridtjof Nansens Institutt.

Ønsker ren teknologi

Kina jobber med å redusere forurensningen fra energiproduksjonen på tre måter. Øverst på lista står målet om renere teknologi til kullkraftverkene. Dernest energieffektivisering og på tredje plass står satsning på fornybare energikilder.

– Det viktigste for oss er å satse på kraftverkene. Mange av de forurensende gassene, spesielt CO₂ og svoveldioksid, kommer herfra. Disse gassene ønsker vi å kontrollere og redusere. Vi ønsker å få renere og mer moderne teknologi fra Norge og andre industriland, sier Baoping.

I følge nyhetsbyrået IPS vil Kina fordoble kullforbruket de neste 20 årene. Landet står i dag for ti prosent av verdens utslipp av klimagasser.

Plastmarkedet vokser

PVC er den dominerende plasttypen som brukes til medisinske formål, skriver Newswire. Klorplasten dekker en fjerdedel av dette markedet, som nå øker med sju til åtte prosent i året. Totalt går en million tonn plast med til medisinsk utstyr. Om få år vil dette øke til nærmere halvannen million tonn, sier Per Erik Bjørklund i bransjeorganisasjonen PVC forum. Plasten har en verdi på 100 milliarder dollar per år. Ifølge avdelingssjef Hans Nielsen ved Ullevål sykehus i Oslo, finnes det i dag ikke alternativer til PVC-plasten.

PETRO OIL

En trygg og sikker
behandling av
olje og forurenset vann
fra skip

Kragerø Næringspark, 3766 Sannidal. Tlf.: 3598 5510. Fax: 3598 5520.

Verdsett
bondens arbeid!

Trykkerier tar miljø-sats mot løsemidler

Store mengder organiske løsemidler brukes fortsatt av grafisk industri i Norge. Stoffene er skadelige for mennesker og miljø. Gjennom Naturén-prosjektet vil trykkeriene brette om kursen – 15 år etter at danskerne gjorde det.

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

Grafisk bransje er stadig en av de store miljøsynderne her i landet. Bransjen er, ifølge seg selv, på nivå med malingsfabrikker og billakkverkssteder. Til tross for at land som Danmark og Sverige for lengst har funnet alternativer, bruker den grafiske industrien fortsatt tonnevis av skadelige løsemidler hvert år.

Midlene benyttes for en stor del til rengjøring av trykkemaskiner og annet utstyr. Ingen vet det nøyaktige kvantumet, men det er klart at det er snakk om store mengder. Løsemidlene ødelegger helsen til arbeiderne og påfører det ytre miljøet store skader gjennom utslipp til luft og vann.

Vegetabilisk

Det såkalte Naturén-prosjektet er satt i gang for å få erstattet disse stoffene med vegetabiliske oljer. Gjennom kurs og annen informasjon skal gamle vaner og inngrodd skepsis vaskes bort.

En viktig gulrot for bedriftene er trolig at de ikke bare vil spare helse og miljø, men også penger. De vegetabiliske vaske-midlene er litt dyrere, men til gjengjeld er de tre ganger så effektive.

Rett på dynga

Prosjektet er et samarbeid mellom Norsk Grafisk Forbund, Arbeidstilsynet, partenes fel-

les arbeidsmiljøutvalg og Norsk kompetansesenter for avfall og gjenvinning (Norsas).

– Vi har en stor utfordring her. Grafiske bedrifter har plikt til å levere spesialavfall i retur. Dette gir de blaffen i, og antall tonn som blir levert tilbake er altfor lavt for mange bedrifter. Det går rett på dynga, sier leder for Naturén-prosjektet, Oddvar Olsen, til N&M Bulletin.

Dette er et stort miljøproblem, kloakkrenseanleggene er ikke bygget for å ta i mot slike giftstoffer.

SFT ville ikke støtte

Foreløpig er det avsatt litt over en million kroner til prosjektet. Miljøverndepartementet, NHO og bransjeorganisasjonene har alle bidratt med penger, men Olsen er overrasket over avslaget fra Statens forurensningstilsyn (SFT).

– SFT begrunnet sitt avslag med at det ikke var snakk om teknologiutvikling. Ettersom prosjektet går ut på å erstatte de skadelige løsemidlene med vegetabiliske midler, kan jeg ikke forstå annet enn at det er akkurat det det dreier seg om, sier Olsen.

Naturén-prosjektet drives også med EU-penger. Dette har sammenheng med at Naturén er en videreføring av EUs Sub-sprint-prosjekt, som har som mål å spre kunnskap om alternativer til de organiske løsemidlene i ulike europeiske land. Det er verdt å merke seg at EU har høyere mål enn Norge når det gjelder å redusere bruken av løsemidler.

Danmark - alltid foran

I Danmark ble dette gjort for 15 år siden. Hvorfor tok det så lang tid før løsningen kom hit

A/S MOWI, stiftet i 1969, er et av Norges ledende selskaper innen oppdrett av laks. Selskapet er vertikalt integrert med egen stamfisk, rogn, smolt, matfisk, slakte-/pakkeanlegg og salgssavdeling. Produksjonsanleggene ligger i Hardangerfjorden og på Sotra/Askøy i Hordaland og i Meløy i Nordland. A/S MOWI er et heleiet datterselskap av Hydro Seafood as.

25 ÅR MED MILJØMESSIG BÆREKRAFTIG FISKEOPPDRETT

- MOWI arbeider for å ivareta forpliktelser i ICC's charter for bærekraftig utvikling og produksjonsprinsipper som er miljømessig akseptert lokalt.
- MOWI arbeider systematisk for å avskaffe bruk av miljøskadelige stoffer. MOWI viser åpenhet i miljøspørsmål.
- I 1994 har MOWI ikke brukt antibiotika eller kjemiske antiparasittmidler i produksjon av 8000 tonn laks.

PETERSON
NOR-SEKK

Finnmark Spesialavfall as
Postboks 2178, 9501 Alta

TJELDSUND
KOMMUNE

Fylkeskogsjefen
i Oppland

OGSÅ KRAFTUTBYGGERE ER NATURVENNER

Vi gjør mye for å lege sår:
landskapspleie, arondering, tilsåing av tipper,
terskler, utsetting av settefisk m.m.

FHR

Foreningen til Hallingvassdragets regulering
Boks 2481 Solli, 0202 Oslo 2
Tlf. 22 43 50 50

Jernteppet ga unik natur

Ingen klager over at Jernteppet mellom øst og vest falt. En rekke sjeldne arter som levde under beskyttelse av østtyske grensevakter, kan likevel bli taperne.

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

En 150 meter bred og 1400 kilometer lang sone mellom øst og vest ble i løpet av den kalde krigen godt bevoktet av østtyske grensevakter. Bevoktingen førte til at en rekke sjeldne arter slo seg til i området. 32 fuglearter, så godt som ukjente i resten av Tyskland, hekker i sonen som nå er truet av vill-vest utbygging.

– De private etterfølgerne etter de østtyske kollektivbruk-

ene tar seg til rette ved å pløye opp mark som de verken eier eller forpakter, sier Kai Frobøl fra den tyske miljøorganisasjonen BUND, til avisen MiljöAktuellt.

Grønt bånd

Den tyske miljøvernminister Angela Merkel har lovet at området skal beskyttes, og utnevnt strekningen mellom Østersjøen og de bayerske alper til et «grønt bånd». Miljøvernere tviler. I år skal områdene privatiseres. Regjeringen har ingen penger å verne for.

– Interessen er stor, ikke minst fra utlandet, og det er mulig å gjøre noe positivt ut av denne umenneskelige grensen. Men da må politikernes innsats strekke seg lenger enn til populære utspill, sier Frobøl.

KJØLE-KRAV: EU skjerper nå kravene til energibruken i kjøleskap og frysebokser. Et nytt direktiv tar sikte på å redusere energibruk, og dermed utslippene av CO₂. Forslaget er nå oversendt parlamentet for videre behandling, melder Europanytt.

Praktisk håndbok:

Friluftsliv

Her står ALT du trenger å vite når du skal på tur:

- Om å slå opp telt
- tenne bål
- turmat
- fotografer
- kart og kompass
- førstehjelp
- om dyr, fisk, fugler, sopp, urter og bær.

Send stk. FRILUFTSLIV

Pris: kun kr. 20,- + porto (før kr. 58,-!)

NAV:

ADRESSE:

POSTNR./STED:

Sendes til: Det norske Skogselskap,
Wergelandsvn. 23B, 0167 Oslo. Tlf: 22 46 98 57

Sterk kritikk av Balder

Esso undervurderer i «betydelig grad» miljøkonsekvensene av å bygge ut Balder-feltet i Nordsjøen, mener Statens Forurensnings-tilsyn.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Foran alle utbygginger og til-
deling av boretillatelser i Nord-
sjøen skal selskapet som driver
feltet analysere hvilke konse-
kvenser oljevirkksomheten får
for miljøet.

I oppsummeringen fra SFT
til Miljøverndepartementet, lis-
ter tilsynet opp flere ankepunk-
ter mot Essos analyse:

- Effekten på miljøet ved full utbygginger i betydelig grad undervurdert.
- Det er betenkelig at 45 prosent av forsurende utslipp til luft når land.
- Det er beklagelig at Esso ikke har vurdert å bruke testskip ved brønntesting, for å redusere utslippene til luft.
- SFT forventer også at Esso øker innsatsen for å begrense forurensende utslipp.

Et sentralt punkt i SFTs inn-

vendinger er den forsurende effekten utslippene fra Balder-feltet vil ha på naturen på land. 45 prosent av utslippene av nitrogendioksyd (NO_x) kommer til å nå land. Utslipet vil stå for 0,3 prosent av den forsurende belastningen på norsk natur, og nesten fem prosent av de årlige NO_x-utslippene fra Nordsjøen. SFT peker på at den totale forsureningen av Norge hovedsaklig skyldes utslipp fra kilder som hver for seg er langt mindre enn Balder-feltet.

Støtte fra DN

SFTs krasse kritikk gjentas i noe mildere ordelag av Direktoratet for naturforvaltning (DN). DN påpeker spesielt at fylkene som vil få luftforurensningen fra Balder allerede er sterkt berørt av forurensning.

DN etterlyser en mer konkret beskrivelse av hvordan Esso kan ta i bruk teknologi som reduserer NO_x-utslippene, og dermed forurensningen.

Direktoratet er urolig for kystlynghelens situasjon. Mer nitrogen kan endre vegetasjonen, mener direktoratet.

Utslippene fra Nikel øker

Svovelutslippene fra smelteverket i den russiske byen Nikel, få kilometer fra norskegrensa, øker.

Norsk institutt for luftforskning har nylig offentliggjort

målinger av forurensning i grensetraktene mellom Russland og Finnmark vinteren 1994/95. Utslippene sank fra slutten av 70-årene fram til 1993/94, mens de nå øker igjen.

Vi tenker miljø:

Noen fordeler med fasadepersienner

- Er effektiv – holder varmen ute
- Bedre arbeidsmiljø med lavere innetemperatur
- Kan seriekoples opp til 20 kvm. og gir lavere totalkostnad
- Har best solskjermingsfilter
- Gir lavere investeringer og driftskostnader på klimaanlegg
- Hindrer effektivt mot innsyn
- Gir bra utsyn og lysinnslipp

Kjell's markiser
TOTALLEVERANDØR I SOLSKJERMING

Gaupejakt og Naturvernforbundet

DEBATT

Alv Ottar Folkestad

N&M Bulletin nr. 3 1996 referer ein strid om gaupejakt i Nord-Trøndelag. Fylkesleiar Tommy Reinås har gått inn for utvida gaupejakt ut frå argumenta om at gaupa er ein trussel mot fylkets rådyrbestand, at gaupene kanskje kan kome til å drepe kvarandre, og at ringverknaden av auka gaupebestand er at kråkefugl kjem til å beskatte småviltet for hardt fordi dei vil auke som følgje av stadig aukande mengde rådyrkadaver i naturen!

Synspunkta og argumentasjonen er oppsiktsvekkande for ein sentral tillitsvald innan Naturvernforbundet. Eitt er ulike standpunkt i diskusjonen om rovdyr kontra husdyrhald og skadeproblem. Noko heilt anna er det når tillitsvalde innan den organisasjonen som tar mål av seg til å vere den sentrale innan naturvern og naturforvaltning i Norge i fullt alvor

meiner at vi også må passe på dei ulike artane og individa i naturen i høve til kvarandre, altså at mennesket må styre økosystema.

Argumenta frå Reinås dokumenterer i seg sjølv at han heilt manglar basiskunnskap om samanhengane i ein levande natur generelt og om gaupa spesielt.

Tommy Reinås hevdar at gaupene i Nord-Trøndelag tar 14600 rådyr i året av ein bestand på i alt 20000. Om bestandstala for gaupa i fylket er rett, og jamført med det gaupeforskaren Stefan Jonsson og hans team fann i Sverige, betyr det i så fall at gaupene i Nord-Trøndelag på eitt år drep nok rådyr til halvtanna års forbruk om dei ikkje lever av noko anna, og ein ser bort frå at ungane den første tida treng mindre mat. Dette er sjølvsagt tøys. I sommarhalvåret lever gaupene av mykje anna, bl.a. ikkje så lite smågnagarar, og også i vinterhalvåret tek dei anna bytte,

særleg skogsfugl og hare.

Om tilhøva i Nord-Trøndelag er nokolunde jamførbare med Hälsingland der Stefan Jonsson har gjort sine studier, vil den totale gaupebeskatninga av rådyrstammen vere omlag 2000 dyr, eller ca. 10 prosent av den estimerte bestanden. I Hälsingland er rådyr hovudnæringa for gaupene vinterstid, men likevel har det over årrekker aldri vore registrert overbeskatning, sjølv om jaktuttaket også er på omlag 10 prosent av haustbestanden. Stefan Jonsson sin konklusjon er at det er næringsgrunnlaget som avgrensar rådyrbestanden, ikkje gaupebeskatning eller jakt. Det er neppe grunn til å tru at tilhøva er særlig annleis i Nord-Trøndelag, men med normale snøvintrar er det nok rimeleg at også dei klimatiske faktorane kan vere viktige. Interessant er det og at med det vandringsmønsteret gaupene i Hälsingland har, er det sjeldan at dei einskilde rådyrgruppe-

ne/-flokkane blir beskatta meir enn 2-3 gonger gjennom vinteren.

Det typiske for familiegrupper av gaupa om vinteren er at dei nyttar ca. 70 prosent av dei rådyra som vert drepne. Restane er skinn, skjelett og vom/tarmar. Det blir såleis ikkje noko opphopping av kadaver for åtseletarar som kråkefugl t.d. Einslege hannaupar har rett nok ein litt lågare utnyttingssprosent, ca 50 prosent. Men uansett dette så er det slett ikkje vinternæring i form av åtsel som bestemmer bestandstetleiken eller bestandstorleiken på kråkefugl sommarstid.

For Naturvernforbundet må ein slik demonstrasjon av vannkunne som Tommy Reinås legg for dagen, vere ytterst pinleg. Om NNV vil bli tatt på alvor, kan eit slikt utspel ikkje bli ståande fagleg uimotsagt av forbundet. Derfor ventar vi langt klarare utsegner frå NNV sentralt enn det som kom til uttrykk i nr. 3 1996.

Miljøkalender

19. – 24. mars: Miljøteknologimesse i Köln. Teknologisk institutt og norsk-tysk handelskammer arrangerer stuietur. Mer info: 2286 5157.
22. – 23. mars: Ny offensiv frå kraftutbyggjarane? Vassdrags- og energiseminar, arrangert av SRN, Lom. Mer info: 2283 2550.

27. – 28. mars: Miljøgifter i et folkehelseperspektiv. Landskonferanse i Kristiansand for Teknisk hygienisk forum. Mer info: 2238 4850.
17. – 19. april: Avfallskonferansen 1996, Kristiansand. Arrangert av Norsk renholdsverksforening. Mer info: 221 4043.

18. april: Miljøvernministerens årlige redegjørelse for Stortinget (dato ikke endelig bekreftet).

25. – 28. april: Kretsløpmesse i Hässleholm, Sverige. Mer info: Kretsløpmessen, +46 – 60 – 123 845.

6. – 10. mai: Forhandlinger om nye miljøavtaler i regi av ECE-konvensjonen, Geneve.

4. – 6. juni: Via Nordica. Kongress i Bergen, i regi Nordisk vegteknisk forbund. Mer info: 5530 3040.

17. – 21. juni: Møte i Oslo-Paris kommisjonen, Oslo.

24. – 27. juni: Europeisk bioenergikonferanse i København.

Våren 1996: Stortinget behandler regjeringens gassmelding.

Våren 1996: Konferanse i Alta: «Hvordan få laksen tilbake til Sautso». Mer informasjon: 7844 4000.

1. – 6. juli: Byen som en organisme. Urbanøkologi nå og i framtiden. Konferanse i København, arrangert av organisasjonen for fornybar energi (OVE), tlf: +45 – 3537 3565.

8. – 19. juli: Partskonferanse under klimakonvensjonen og forhandlinger om ny klimaavtale, Geneve.

26. – 30. august: Forhandlinger om nye miljøavtaler i regi av ECE-konvensjonen, Geneve.

Kommunene blir uten en piggtråd

Inngjerding med piggtråd skader vilt og husdyr. Det er også til hinder for friluftslivet. Flere kommuner ønsker nå å bli piggtrådfrie.

N&M Bulletin

Jens P. Toldnæs

I Lillehammer kommune jobbes det nå med et forslag om å forby all bruk av piggtråd. Piggtråden skader vilt og husdyr og er i tillegg til hinder for fri ferdsel i utmark. Viltnemda får av og til meldinger om dyr som har revet seg opp. For hjorteviltkalver kan dette få store konsekvenser. Nå vil politikerene ha piggene vekk.

Jan Jonsplass ved Landbrukskontoret i Lillehammer er nærmest litt overrasket over at det ikke er noe motstand mot forslaget som skal opp i kommunestyret i nærmeste framtid.

Alternativet er gjerder med en såkalt bølgetråd istedet for piggtråd øverst.

– Dette fungerer, men vi er usikre på hvordan et forbud skal håndheves, sier han til N&M Bulletin.

Naturvernforbundet i Lillehammer støtter forbudet, og mener piggtråd bare bør brukes etter dispensasjon i forsvar og på industrielle anlegg.

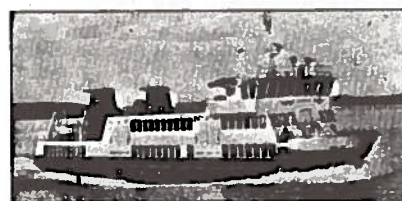
Forbud også i Trysil?

Miljøproblemene knyttet til piggtråd gjelder ikke bare gjerder i bruk. Mye piggtråd blir liggende igjen og fører til at dyr blir sittende fast. Dette er grunnen til at miljøvernssjef i Trysil, Bjørn Tore Bekken, ønsker piggtråden vekk.

– Hos oss er det svært mye gjerdemateriale som ligger ned. Selv om vi ikke får inn mange meldinger om skadde dyr, er det klart at dette ikke er bra sier han.

nesoddbåtene

A/S Nesodden – Bundefjord Dampskipsselskap
Stranden 1, 0250 Oslo

VI STØTTER
NATURVERNFORBUNDETS
ARBEID FOR OMLEGGING
AV TRANSPORT FRA
VEI TIL SJØ

Raufoss AS

Avgiftning og kontroll av utslipp og foreurensninger er en vesentlig del av produksjonsprosessen i en moderne industribedrift.

Tillitsskapende miljøvern-
anstrengelser fremmer:

- De ansattes trivsel.
- Medarbeidernes respekt for verdier.
- Bedriftens positive forhold til omverdenen.

På Raufoss er Miljøvern et
Moment i Markedsføringen.

Raufoss AS

–Befolkningsveksten vil flate ut

Antall innbyggere på jorda vil trolig aldri doble seg på nytt. Dagens befolkning på 5,75 milliarder vil sannsynligvis øke til 10 milliarder i år 2050, og til 11 milliarder rundt år 2075. Deretter vil antall beboere på jorda flate ut, eller synke sakte.

Prognosen er laget av Det internasjonale instituttet for anvendt systemanalyse i Wien, og er gjengitt i bladet New Scientist.

Årsaken til at veksten minker er lavere fruktbarhet. Dessuten er ikke afrikanske land sør for Sahara lenger så skeptiske til befolkningskontroll.

– leverandør av ren energi

B-BLAD

**Ettersendes ikke ved
varig adresseendring.**

Returadresse:

Natur & Miljø Bulletin
Boks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo

FOKUS PÅ MILJØET RUNDT STURETERMINALEN

TELEFON: 56 38 61 20 – FAKS: 56 38 94 09

